

A MAGYAR CSALÁDTÖRTÉNET-KUTATÓ EGYESÜLET KIADVÁNYA

IMPRESSZUM

Matrikula

a

MAGYAR

CSALÁDTÖRTÉNET-KUTATÓ

EGYESÜLET

kiadványa

matrikula@macse.hu

Felelős kiadó: Dr. Kollega Tarsoly István

Szerkesztő: Dr. Hatvany Béla Csaba

Szaklektor (történelem, genealógia, heraldika):

Babcsányi Judit és Babcsányi István

Szaklektor (számítástechnika): Lerch János

Nyelvi lektor: Babcsányi Judit és Babcsányi István

Megjelenik évente négyszer: március, június, szeptember és december hónapokban. A kiadvány szabadon és csakis díjmentesen terjeszthető. Kéziratokat a szerkesztő e-mail címére várunk legkésőbb a megjelenési hónap elsejéig. A cikkek tartalmáért, beleértve a cikkhez kapcsolódó képanyagot is, a szerzők felelnek.

VI. évfolyam 1. szám

© MACSE 2016

TARTALOM

Dr. Barsi Béla: <i>A bánáti Rodriguez család eredete a XVIII. századi hadtörténet tükrében - A spanyol ősz</i>	1
Késmárky István: <i>Genealógia mint adatfeldolgozás: egy esettanulmány</i>	13
Könyvismertetés	
Keresztesi János: <i>Ősszüelőktől unokáig - Az erdélyi Eperjessy család története</i>	22

A bánáti Rodriguez család¹ eredete a XVIII. századi hadtörténet tükrében - A spanyol ős

Dr. Barsi Béla, Budapest (drbarsibela@gmail.com)

Egyes családok eredete koruk hadi eseményeinek sodrában, szerencsés esetben nyomon követhető. Magyarországon egy, a már hírnevet szerzett Rodriguez család történetének kutatása, amely a MACSE Matrikula nevű elektronikus lapjának előző számaiban közlésre került, átmenetileg holtpontra jutott. A matrikuláról matrikulára kereső genealógiai kutatás lehetősége jelenleg bezárult, és nem sikerült az első Magyarországon gyökeret verő Rodriguez ős személyét így azonosítani, bár utódait dr. Fallenbüchl Zoltán nyomán² a Bánátban megkeresztelt Rodrich és Roderich családok matrikuláiban³ és a pesti Piarista Gimnázium iskolai anyakönyvében (Rodriguez Antal és József)⁴ nagy valószínűséggel sikerült megtalálni. A családhoz tartozó Rodriguez Fulgentius (Antal) ágostonrendi szerzetes személye pedig – Rodriguez Károly uradalmi sebész nagybátyjaként – már korábban látóterbe került.⁵

A bánáti matrikulák online kutatása ugyan még további eredményeket adhat, de ez egyelőre várat magára a korabeli feljegyzések jelenlegi digitális feldolgozottsága mellett. Emellett a siker kétséges is, mert a Bánátba került spanyolok közül számosan saját lelkészeik (Brihuaga Alfonz trinitárius szerzetes, utóda Cuttie y Salcedo Antal, Temesváron Vall de Oriola József és Villatersana József) révén részesültek az egyházi szolgáltatásokban és azok feljegyzései nem maradtak fenn.⁶

Annyi bizonyos, hogy a Rodriguez ős spanyol volt. Lehetett egyike a XVIII. század elején a spanyol és lengyel örökösödési háborúk következtében több hullámban menekülő, birtokát és vagyonát vagy hivatalát veszítőknek, de lehetett kardforgató harcos is, aki hű maradt ezredéhez és Bécshez, és békeidőben magyar földön kezdett családjával új életet.

Mindkét verzió lehetséges volt a történelmi események tükrében. A dilemma feloldásában segítségét jelentett, hogy úgy az emigránsokkal, mint a XVIII. század háborús történelmi eseményeivel számos magyar⁷ és külföldi⁸ történész foglalkozott. A spanyolok magyar földön való letelepedését

1 Dr. Barsi Béla: A Rodriguez család története MACSE Matrikula 2014.3-4. és 2015. 1.szám.

2 Dr. Fallenbüchl Zoltán: Spanyolok Magyarországon a XVIII. században. Különlenyomat a Századok 1977. évi 6. száma 1192-1230.

3 Family History Library Catalog 858411 és 858427 számú filmtekercsek

4 A pesti Piarista Gimnázium anyakönyve 1761-1765. 41. és 65. o.

5 Részlet a völckermarkti szerzetesek névsorából Archiv der Diözese Gurk ZI: A-98106 és részlet Kiss József Mihály (Ludovika Levéltára) leveléből.

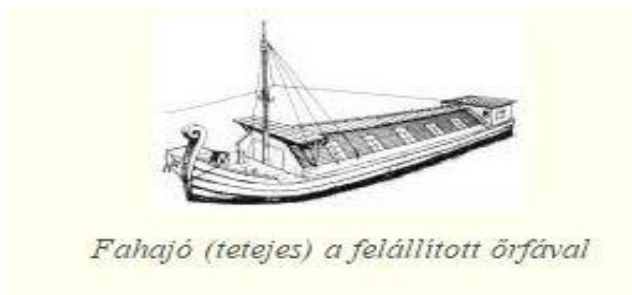
6 Ld. 2. sz. jegyzetet 1205. o.

7 Miletz J.: Adatok a délmagyarországi spanyol telepek történetéhez (=Délmagy. Tört. és Rég. Múzeum Társ. Értesítője) Temesvár 1878. IV. köt. 75-86. és Réti László: Magyarországi spanyol telepek Ethnographia 1890. 300-302. és Baróti Lajos: A becskerekai spanyol telep (= Délmagy. Tört. és Rég. Múzeum Társ. Értesítője) Temesvár. 1892. 193-194.

8 Felix Milleker :Versuch einer Ansiedelung von Spaniern im Banat, Werschatz. 1937. és Rudolf Till: Die Ansiedlung spanischer Pensionisten von Wien im Banat im Jahre 1736/37 (Wiener Geschichtsblätter 2/2-3 Jahrg. 62). 1947. 25-31.

illetően dr. Fallenbüchl Zoltán kutatása a legjelentősebb, amire idézettségének mértéke is utal. A magyar kortárs történészek közül dr. Anderle Ádám (SzTE BTK Hispanisztika Tanszék), *Horváthné Hanny Erzsébet PhD* (Budapesti Történeti Múzeum), dr. Nagy-Luttenberger István PhD (Történelem Tudományi Tanszék, múzeumigazgató), a külföldiek közül Augusti Alcoberro (a barcelonai Néprajzi Tanszék igazgatója) munkái adtak segítséget. Alcoberro és dr. Fallenbüchl is részletesen foglalkoztak a spanyol és lengyel örökösödési háborúk menekültjeivel, a bánáti letelepítésre szántakkal, akikről listák már korábban is készültek.⁹

Alcoberro kimutatása szerint az 1713-1714-ig tartó háború végén mintegy 25-30 000 volt a menekültek száma az Aragon Korona államaiból (Katalónia, Aragónia, Valencia, Mallorca), többségük katalán. De voltak a vesztes VI. Károlyhoz hű, főleg spanyolokból álló csapatok is: három lovassági (Vasquez, Galbes, Cordova) és két gyalogsági ezred (Ahumada, Alcaudete). A harcosok családjukkal együtt éltek az ezredben. Az ezredek tisztjei spanyol származású voltak. Ezek a katonák már korábban, spanyol földön vívott harcokban edződtek és az 1730-as évektől váltak veteránná.¹⁰ Alcoberro elemezte a lengyel örökösödési háború (1733-1738) háború következményeit is, amely Nápoly és Szicília végleges elvesztését jelentette VI. Károly számára és újabb menekülthullámot indított el. A menekültek többsége Bécsben gyülekezett. Ennek finanszírozási és szociális háttere volt indítéka a Bánátban zajlott letelepítési kísérletnek, amely csaknem teljes kudarcot vallott. Dr. Fallenbüchl listáján¹¹ szerepelt Rodriguez József, aki feleségével 1735-ben egy zsúfolt telepes transzporttal dunai hajón került Pancsovára.¹²

A kijelölt mocsaras, egészségtelen vidék, ahol a pestis felütötte a fejét, nem volt alkalmas a tartós megtelepedésre, ezért az életben maradtak többsége elhagyta azt. Rodriguez József 1742-ben már újra Bécsben vette fel a nyugdíját¹³ Alcoberro listáján szerepelt egy katalán származású hasonló nevű Rodrigues Josep is, aki a Katalán Királyi Gárdában szolgált és részt vett Barcelona védelmében. Zászlós volt a ranglistán, amikor hajón (San Francisco de Paula) Itáliába került, és 1717-ben ott szerelt le. Katalán származása alapján kizárható volt a kutatásból.

⁹ Augusti Alcoberro: L'exili austriacista (1713-1747) Volum II: documents Fundacio Noguera Textos i document 36. Barcelona 2002.

¹⁰ Dr. Anderle Ádám: Kora Újkor. Új Barcelona: város a Duna mentén? 87.-92.o.

¹¹ Dr. Fallenbüchl Z.: Espagnols en Hongrie au XVIIIe siècle (II) Liste des noms Espagnols...de l'immigration vers le Banat et du reflux vers Buda et Pest 1736-1748

¹² Takács S.: Spanyolok telelépése Pancsovára (Magy.Gazd.Tört.SzemleVII.,k. 1900. 4. és uo. X. k. 1903.47-48.) és Magyar Néprajzi Lexikon. mek.oszk.hu/02100/02115 /html/ 2-13.html

¹³ Augusti Alcoberro: L'exicili austriacista (1713-1747) Volum II. Lista d'exiliats que cobren pensio.140.o.

Annál kevésbé Rodriguez Emánuel, akit dr. Fallenbüchl spanyolokkal foglalkozó művében úgy említ,¹⁴ hogy 1736-ban engedéllyel maradt ki a rendeletileg Bánátba telepítendőkhöz. Sem dr. Fallenbüchl, sem Alcoberro listáján nem szerepelt, de nyoma maradt a bánáti iratokban, amit a szerző korábbi kutatása során már megtalált.¹⁵

A listákon Rodriguez de Campomanes Antal is megtalálható, akinek életútja és családja azonban jól ismert. Azon kevés spanyol nemesek közé tartozott, akik uralkodói szolgálatba állhattak. Így az ő személye és rokonsága is kizárható volt a további kutatásból.

Felmerülhet a kérdés, hogy az említett bánáti matrikulákon és a piarista iskolai anyakönyveken kívül mégis mi támasztja alá dr. Fallenbüchl megállapítását, hogy a kutatott Rodriguez család őse a török háború végén és éppen a Bánátban telepedett le? A kérdésre továbbra is mindkét verzió adhatta választ. Lehet, hogy a Rodriguez ős nem emigráns menekült, hanem sokkal inkább katona volt, aki vagy eredetileg is egy spanyol ezredben harcolt, vagy a császári ezredbe az örökösödési és a török ellen vívott háborúk során lépett be. Már korábban történt ez irányban kutatás, de dr. Czigány István történész alezredesnek a bécsi Kriegsarchivból küldött, 1999 júliusában írt levele nyomán, akkor abbamaradt.

Az Emanuel és Joseph Rodriguezre végzett kutatások eredménytelenek bizonyultak. A bécsi Kriegsarchiv szemlelistái csak az 1740-es évektől vannak meg és azok is hiányosak. A legkorábbi Rodriguez nevű katona adata 1739-ből való. Egy Antonio de Rodriguez századosról van szó, aki a Waldeck gy. ezredben elhalálozott. Egyéb adat nincs róla, csak ez a bejegyzés a Wadeck

Dr. Czigány István levele

Dr. Fallenbüchl Zoltán történetírói hagyatékában¹⁶ lévő kartonozott cédulás jegyzeteknek ismertetett tüzetes átnézése azonban alkalmat adott a kutatás ez irányú folytatására. Ennek során egy rövid utalás került elő, amely eddig elkerülte a kutató figyelmét. Egy bizonyos Rodriguez őrmestert említ, aki a spanyol Cordova ezredben szolgált. Az ezredet Wrede Alphonz híres művének 3. kötetében¹⁷ a 152. és az 561. oldalon említi. Az ezred legkorábbi említése 1708-as, mint spanyol ezredé, amit 1714-ben, a rastatti békét követően vettek császári szolgálatba, majd másik két ezreddel együtt 1721-ben átszervezték egy reguláris vértess ezreddé, aminek 1726-tól 1756-ig Cordova gróf volt a tulajdonosa. Dr. Fallenbüchl jegyzete a Rodriguez őrmesterről - a Cordova ezred történetének ismeretében -

¹⁴ Dr. Fallenbüchl Zoltán Spanyolok Magyarországon a XVIII. században. Különlenyomat a Századok 1977. évi 6. számából 1226.o.

¹⁵ MNL OL Bécsi iratok Banatenakten Fasikel Rote 8 Kolonisten Verzeichnisse 1736. évi lista W 635 filmtékercs

¹⁶ Dr. Fallenbüchl Zoltán történetírói irathagyaték HU BFL XIV.67.

¹⁷ Wrede Alphonz: Gesichte der K. und K. Wermacht III. Band Wien 1901. 561 o

azonnal további vizsgálatot követelt. A Cordova ezred ugyanis 1720-ban Szlavóniában¹⁸ az 1738-39. évi török háború utáni békeidőben pedig Erdélyben állomásozott.¹⁹

Das XVIII. Regiment.

Nahmen. 1721. Galbes. 1726. **Cordova.**
1756. O-Donel.

CAROLUS. VI. hatte 3. Spanische Cavallerie Regimente, Galbes Dragoner, Vasques und Cordova Kürassier, deren jedes 600. Mann stark war, und welche denen Feldzügen in Spanien, auch
L s nach

170 Kürassierer.

nachhero gegen die Türken, bey Peterwaradein und Belgrad bennewohnt.

Diese 3. Regimente wurden Anno 1721. zusammen gezogen und ein Kürassier Regiment daraus errichtet, welches denen andern in allem gleich, auch wie solche aus teutscher Mannschaft bestehet.

Während des Kriegs Anno 1733. 34. und 35. hat es in Ungarn gestanden.

Ben denen Feldzügen gegen die Türken, war es Anno 1737. beym Rhevenhüllerischen Corpo, und Anno 38. und 39. in Siebenbürgen.

A Cordova ezredre vonatkozó kiemelés a császári és királyi ezredek egy 18. századi regiszteréből

Az ezred tisztjei és nyugdíjasai a pozsonyi kerületi hadipénztárból kapták tiszti ellátmányukat 1736-1738-ban.²⁰

¹⁸ MNL OL Szlavón Kamarai Adminisztráció Levéltára. Hofkammerreskripte, 1718. nov. 8.

¹⁹ Geschichte derer kayserlich königlichen Regimente, darinnen deren ehemalige und jetzige Verfassung, Errichtung ... enthalten (etc.) - Frankfurt a. M. 1762. 169-170. o.

²⁰ MNL OL: Bécsi iratok I/49 Fascikel rote 3. Pensionisten 1736. év és 1737/38. év.

A jegyzékben két ízben, a nyugdíjasok között szerepel a Rodriguez név. Az alábbi kiemelések közül a felsőben a Rodriguez név után az „ingleichen” (ugyanaz) szó áll, ami arra vonatkozik, hogy a Rodriguez nyugdíjas katona elszámolása a jegyzék felette lévő sorában való személyével egyező, tehát nem egy másik Rodriguezről van szó, mint az alsó kiemelésben szereplő Rodriguez őrmester. Külön köszönet jár dr. Nagy-Luttenberger István történésznek, aki itt is úgy, mint több esetben, segített hadtörténeti iratok megfejtésében, de azon túlmenően számos hadtörténettel kapcsolatos kérdésben és kutatási irányban is állást foglalt (a szerző megjegyzése).

Kiemelés a Cordova ezred nyugdíjasainak jegyzékéből.

A Cordova ezred személyi állományáról Alcoberro jeles művének második részében²¹ található adat, de csak az ezred tisztjei vannak felsorolva a zászlósig bezárva, az őrmesterek már nem.

Regimientos de cavallería

Regimiento de Aragón

Regimiento de Aragón: el general don Gaspar de Córdova, Bazán y Alagón. Coronel gobernador: don Fernando Piñatelli, hijo del duque de Monteleón. Teniente coronel: don Gaspar Portolà. Sargento mayor: don Pedro Porta. Capitanes: don Luis Siurana, don Juan Micó, don Antonio Martínez, valencianos, don Jaime Porta, catalán, don Antonio Luzán, aragonés, don Diego de Portugal. Tenientes y alférezes, todos españoles, se ignoran. Agregados: agregados al mismo regimiento. Oficiales mayores, se ignoran. Capitanes: don Bartolomé Font, valenciano, don Blas de Aduva, castellano.

Don Gaspar de Cordova generális spanyol tisztjei

Horváthné Hanny Erzsébet írja Buda töröktől való visszafoglalásával foglalkozó tanulmányában²², hogy a győztes háborúk befejeztével az életben maradt spanyolok egy része hazament, de mások Magyarországon maradtak, családjukkal együtt letelepedtek. Tolna megyében, a Bánátban, de Magyarország más régióiban is a 19. századig nyomon követhetők a spanyol eredetű családnevek (Vazquez, Valero, Velez stb.) és a spanyol szokások megléte.

A spanyol ezredek elszállásolási (Szlavónia, Erdély) megkönnyíthette a veteránok döntését a végleges letelepedésre.²³ Dr. Fallenbüchl tanulmányában kiemeli, hogy 1737-38-ban nem minden spanyol hagyta ott a Bánátot, mások, ha meg is tették, később visszatértek oda. Mégha számosan spanyol nemesek is voltak, nem tudtak beilleszkedni a földbirtoklason alapuló magyar társadalomba. Bánátban a török kiűzése után meginduló gyors polgári fejlődés azonban jó lehetőséget teremtett erre. Császári, majd a magyar királyi szolgálatba lépve találták meg a számításukat.²⁴ Jó példája

²¹ Alcoberro Augusti: L'Exili austriacista (1713-1717) Volum II: Documents 391-392. o. Fundacio Noguera Barcelona 2002.

²² Horváthné Hanny Erzsébet Phd: Buda visszafoglalása a 17. századi spanyol híradásokban btm.hu/feltoltes/tbm/38/2.pdf

²³ Taubert Ernő: A katonaság elszállásolása és ellátása Somogy vármegyében a XVIII. század első felében. Pécs 1928. OSZK 100333/4 jelzet.

²⁴ Dr. Fallenbüchl: Spanyolok Magyarországon a XVIII. században 1226. o.

ennek a korábbi Rodriguez tanulmányban szereplő nemes Rodrich család, ahol a családfő először contrascriba, később subprefektus, végül prefektusként tekintélyes polgárrá vált Mehádián.²⁵ A család fiai a pesti Piarista Gimnázium tanulói voltak.

Rodriguez őrmestert mint lehetséges spanyol őst a további kutatásból nem volt célszerű kihagyni. Egy újabb adat alapján azonban a már korábban említett Rodriguez Emánuel vizsgálata is alternatíva lett. A bánáti iratok egy listáján ugyanis (amely a telepítésből engedéllyel kimaradottakat tartalmazza) szerepel Rodriguez Emánuel mellett Ildefonso Diez di Aux ezredes is. Ő és testvére, Ignác korábban a Nápolyi Királyságból menekültek el.

Lista di quelle Persone che hanno la Licenza di restar qui, o altrove fuori del Banato di Temeswar

Militari

Di tutte le Sire in adde e posate, cioè quella del Prefetto, e l'altra prima, e Seconda Reggimento

Colonnello	Nome	For.	×
	Rocco Fernandez di Heredia	50	
	Ildefonso Diez di Aux	41	

A bánáti 1737-38-as telepítésből engedéllyel kimaradottak listája²⁶

Providenza

Nome	For.	×
Antonio Michele Hummel	57	54
La Moglie	2	11
4 figlij	4	
Onofrio Pasqual	5	5
Giuseppe Vignas	57	
La Moglie	2	10
3 figlij	3	
Ignacio d'Annunzio	5	5
Emmanuel Rodriguez	57	
La Moglie	2	2

A telepítésből kimaradottak listájának kiegészítése²⁷

Miután kimaradtak az elrendelt telepítésből, az 1750-es években a Temesközben vertek mégis gyökeret, más spanyol családokkal együtt.²⁸ Lehetségesnek tűnt, hogy Rodriguez Emánuel és családja is ezt az utat járta be, hacsak már korábban nem telepedtek le a Bánátban (Temesváron), mint ahogy dr. Fallenbüchl írja: „Buda és Pest mellett az 1739-es háborús események után spanyol köz-

²⁵ Dr. Barsi Béla: A Rodriguez család története Matrikula 2014. 4. szám

²⁶ MNL OL.Bécsi iratok Banatenakten Fasikel Rote 8 Kolonisten verzeichnisse 1736.évi lista W 635 filmtékercs

²⁷ Ld. 26. sz. jegyzet

²⁸ Ld. 24. sz. jegyzet 1225.o.

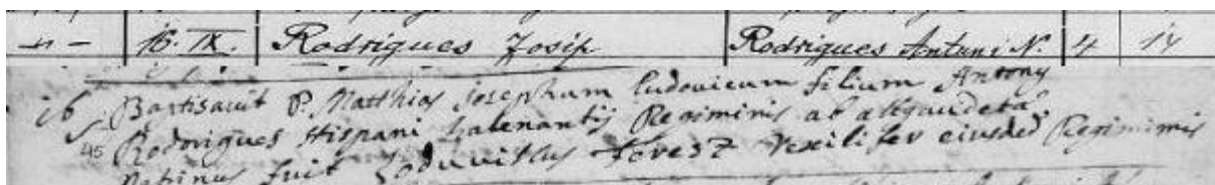
pont még ebben az időszakban Temesvár is, mert nem minden spanyol hagyta ott a Bánátot és mások később tértek oda vissza.”

Rodriguez Emánuel mellett szólt a pesti Piarista Gimnázium anyakönyvében²⁹ regisztrált Rodriguez (Roderigues, Rodrich és Roderich) családi nevű diákok születési idejének összevetése a Bánátba való feltételezett visszatérésének idejével. Itt megjegyzendő, hogy a piarista diákok származási helyük alapján minden bizonnyal nem egy Rodriguez család gyermekei voltak. A bánáti spanyolok fiaikat Pestre küldték tanulni, mert Temesváron abban az időben a piarista rendnek nem működött gimnáziuma. A Versecen és Mehádián kereszteltek közül került ki a már elnémetesedett névvel Rodrich János Mihály (1751.október 10.), ill. Rodrich János Antal (1761. február 22.), ahol az apa mindkét esetben nemes Rodrich János prefektus.³⁰ A már elnémetesedett eredeti Rodriguez családnév és a betöltött tisztség arra utal, hogy már jóval korábban kerülhetett ez a Rodriguez család a Bánátba. Ők lehetséges leszármazottai vagy közeli rokonai lehettek Rodriguez őrmesternek, aki a Cordova ezredből ment nyugdíjba 1736-ban és ezrede az 1730-as években éppen Erdélyben állomásozott.

A bánáti iratban Rodriguez Emánuelnek gyermeke nem szerepel. A Temesközben letelepedve azonban apja lehetett Rodriguez Antalnak és Józsefnek, akik 1754, illetve 1753 körül születtek. A fiúk a pesti Piarista Gimnáziumban spanyol származásúnak vallották magukat és eredeti családi nevükön jegyeztették be.

Elmondható, hogy a családbővülés az időviszonyokat figyelembe véve Rodriguez Emánuel családalapítására utalhat. Sajnálatos módon azonban sem Rodriguez Antal, sem Rodriguez József matrikuláját nem sikerült a bánáti plébániákon megtalálni, holott a Piarista Gimnázium anyakönyvében és a völckermarkti kolostorban való bejegyzések egyértelműen bizonyítják ottani származásukat.

A hipotézis alátámasztására irányuló további kutatás azonban váratlan fordulatot hozott. Dr. Fallenbüchl ugyan művében utalt a spanyol ezredek észéki elszállásolására a spanyol örökösödési háborút követően, de valószínűleg nem volt módja az ottani matrikulák³¹ áttekintésére. Az index és az eredeti matrikula online megtekintése váratlan eredménnyel járt: 1717. szeptember 16-án ott keresztelték meg Rodriguez Józsefet, akinek apja Rodriguez Antal, az Alcaudete ezred hadnagya volt.

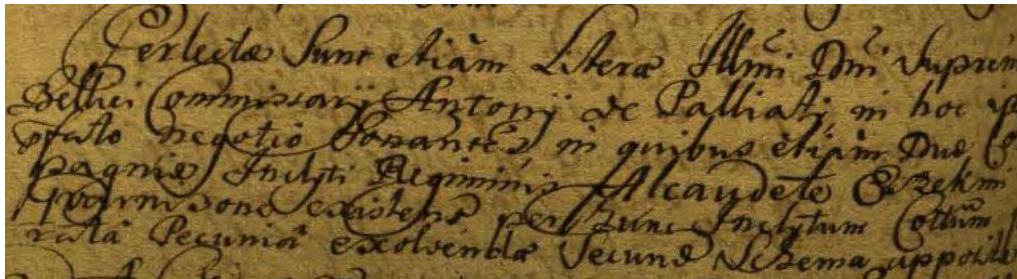
Kiemelés az észéki katolikus plébánia 1717. évi kereszteléseiből

²⁹ Ld. 4. számú jegyzetet.

³⁰ Ld. 25. számú jegyzetet.

³¹ Family Search.org, Croatia, Church Books, Osijek 1516-1994 Mikrofilm száma 5484361

Az Alcaudete ezred észéki tartózkodására utaló adat található Tolna vármegye 1717. október 16-i közgyűlésének jegyzőkönyvében is, ahol felolvasták Palliaty Antal főhadbiztos levelét, amelyben az Alcaudete ezred két Eszéken tartózkodó századának ellátására készpénz fizetését írja elő³².

Kiemelés Tolna Vármegye Közgyűlésének 1717 10.16.-i jegyzőkönyvéből: Utalás Palliaty hadbiztos levelére

Rodriguez József az ezredben nevelkedett katonagyerek volt. Az ezred részt vett a török ellen 1714-1718 között zajló háborúban, amely a pozsareváci békével ért véget. Parancsnokuk, Alcaudete grófja, Antonio de Portugal y Toledo Temesvár és Belgrád bevétele után a város kulcsait Extremadurába, Quadeloupe városában lévő, a csodatevő Fekete Madonna tiszteletére épült kolostorba küldette el³³.

Az adatok jól alátámasztják a bánáti Rodriguezek eredetét. A kardforgató spanyol ős, De Rodriguez Antal, az Alcaudete ezred hadnagya volt. Élete nagyrészt a csatamezőkön telt el. 1734-ben a 35. gyalogezred századosává avanszált³⁴.

Hauptmann de Rodriguez Compagnie.

Rodriguez, Antonio de, Hauptmann, ein Spanier; hat vormals unter Franz Lothringen, hernach unter Valparaiso dermalen Wuschletisch gestanden und ist a. 1734 mit der Augmentation als Hauptmann anher gekommen; commandiert zu Orsova.

De Rodriguez Antalra vonatkozó kiemelés a 35. gyalogezred történetéből: 1734.-ben századosként Orsovára vezényelték

³² Tolna vármegye közgyűlési jegyzőkönyveinek regesztái 1716 10.16. 586. ügyszám. 224 o.

³³ Augusti Alcoberro: The war of the Spanish Succession... Catalan Historical Review, 3: 69-86 (2010) 83.o.

³⁴ Robert Ritter Rainer von Lindenbüchel: Gesichte des Kaiserlich und Königlichen Infanterie regiments N.35.II.Band 756 o.

De Rodriguez Antal hadnagy, majd százados azonosságát alátámasztja Julius Stanka hadtörténeti művében³⁵ az Alcaudete észéki és Franz von Lothringen 3. századának kapcsolatára vonatkozó utalás is.

**Das 3. Bataillon des Regiments Franz von Lothringen
belieb mit einem Bataillone Alcaudete (spanisch, 1721 reducirt)
als Garnison in Essegg.¹⁾**

Kiemelés Julius Stanka művéből

Az Orsovára való vezénylés a család története szempontjából kulcs fontosságú adat. De Rodriguez János (Spect. Dnus Joannes Carolus Rodrich natalis Districtis Orsoviensis), aki prefektus volt Mehádián 1762-ben³⁶, nyilvánvalóan De Rodriguez Antal leszármazottja, valószínűleg egyik fia volt. Sajnos török megszállás miatt az orsovai plébánia keresztelési adatai csak az 1748 utáni időkről maradtak fenn.

De Rodriguez Antal haláláról egy 1740-ben készült mustrajegyzék révén derült fény. A HM HIM HL Bécsi Kirendeltségének hadtörténészei (dr. Lázár Balázs és dr. Számvéber Norbert) találták a bejegyzést a mustralistákról összeállított cédulakatalógusban. A bejegyzés szerint (De Rodriguez Anton kapitány) a 35. gyalogezredben, 1739 08. 31.-én hunyt el. A cédula bejegyzésnek, valamint az 1740-ben készült mustralista vonatkozó adatának fotómásolatát kutatásukat tartalmazó levelükhöz csatoltan megküldték a szerzőnek, azzal a megjegyzéssel, hogy De Rodriguez Antal hadnagy és százados 99%-ban azonos személy volt.

Erbschaft		Heimatskörper	Ort	Art des Abganges	Anmerkung
Mutter	Vater				
Für das Jahr		35. Jg.	hiesig	+ 31/8 1739 (M. C. 1739 Z. (Bela. A.))	

Kiemelés a mustralisták cédula katalógusából

Name	Geburtsort	Geburtsjahr	Todesjahr	Todesort	Anmerkung
Antonio de Rodriguez	hiesig	1739	1739	hiesig	hiesig

Kiemelés a 35. Waldeck gyalogezred 1740-ben készült mustrajegyzékéből

³⁵Julius Stanka: Gesichte des K.U.K Infanterie-Regimentes Erzherzog Carl N.3. 19.o.

³⁶Family History Library Catalog 858411 és 858427 számú filmtékercsek

Feltehetően a császári ezredek törököktől elszenvedett grockai veresége (1739.07.22) után visszavonulás közben halt meg. Leszármazottai azonban a töröktől nem megszállt Határőrvidéken tovább éltek. Egyik unokája, a korábban megtalált Rodriguez József piarista diák, De Rodriguez Antal 1717-ben született fiának, Józsefnek a keresztnévét kaphatta, míg a másik unokája, a szintén piarista Antal (későbbi Fulgentius szerzetes) pedig az övét, a nagyapját.

De Rodriguez Antal személyére dr. Czigány István hadtörténész kutatása folytán már 1999-ben volt adat (lásd korábban), de érdektelennek tűnt, mivel dr. Fallenbüchl Zoltán tanulmánya a XVIII. századi magyarországi spanyolokról a szerző számára akkor még ismeretlen volt.

Barsi (Rodriguez) Ödön „El Dorado” című regényének³⁷ az előszavát jeles történész, régész és muzeológus, Supka Géza írta. Az előszó gondolatai arra utalnak, hogy Supka Géza magától a szerzőtől nyert információkat annak spanyol őseiről. Az adatok hitelesek és a Rodriguez család kutatásában elért eredményt jól alátámasztják. Amint a regény előszavában olvasható: „A fantasztikumnak, az örök és halhatatlan kalandvágnak öröksége, amely valaha Amerika felfedezésére hajszolta a spanyol nemesség java részét, szinte esszenciává sűrűsödötten szólal meg az előttünk fekvő regényből, amely az egyik leghatalmasabb világhistóriai kalandnak, a Dorado - vagyis az aranyporral behintett kacika - Aranyvárosának felfedezéséről szól. De nemcsak a témája szerint buzog ebben a könyvben a nyughatatlan spanyol vér: szerzője, Barsi (Rodriguez) Ödön maga is ősrégi spanyol nemzetség leszármazottja s ereiben hordozza a Pizarrok, D'Orellanák pezsgő temperamentumú vérsajtjeit.”

Nem lehet véletlen Pizarro és Francisco D'Orellana említése, akik mindketten Extremadura régióban Trujillo város szülöttjei voltak. A család XVII. századbeli, a Fekete Madonnát ábrázoló medálja, a család ősi spanyol leszármazásának tárgyi bizonyítéka, pedig szintén extremadurai eredetű.

Barsi Ödön regénye

A Fekete Madonna

Úgy tűnik a Rodriguez családkutatás ezzel befejeződött. A spanyol ős Rodriguez Antal volt, a spanyol Alcaudete ezredből, akinek felmenői Andalúziában és Extremadurában éltek. Rodriguez ör-

³⁷ Barsi Ödön: El Dorado Forrás Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat R.-T., Budapest 1942.

mesterrel való azonossága vagy vele való rokonsága lehetséges, de ennek kimutatása a genealógiai kutatás végeredményét már nem befolyásolta.

A tanulmány során úgy tűnik, hogy a matrikuláról matrikulára való genealógiai kutatás mellett eredményesek lehetnek egyéb módszerek is. A történelmi összefonódó adatok (helyek és időpontok és események egybeesése) összhangban a családi szájhagyománnyal sikert hozhat, és emellett élvezetessé is teszi a belefektetett munkát. Azonban igazolódik az is, hogy a családkutatásban, bár nagyon fontos a családi szájhagyomány figyelembevétele, akár a medicinában az anamnézisé, objektív adat nélkül azonban minden csak hipotézis marad.

Munkámban nagy segítséget nyújtottak a bécsi Kriegsarchiv magyar delegációjának mindenkori munkatársai, és számos kortárs magyar történész és hadtörténész.

Genealógia mint adatfeldolgozás: egy esettanulmány

Késmárky István, Budapest (kesmarky.istvan@t-online.hu)

A digitális számítógépek tömeges elterjedése (mindössze mintegy három évtizeddel ezelőtt) a szellemi foglalatosságok zömének jelentős átalakulását indította el, és a számok, szövegek rögzítése, kezelése, tárolása, karbantartása és minőségének ellenőrzése terén jelentős fejlődést, hatékonyságnövekedést eredményezett. A genealógia sem kivétel ez alól, a relációs adatbázisok használata széles körben népszerűvé vált. Jelen adatfeldolgozási esettanulmány egy eltérő megközelítési lehetőséget mutat be, amely a szakirodalmi vagy anyakönyvi kutatás eredményeként megfogalmazott, egyes személyeket leíró „szövegek” elemzésére és néhány „felhasználóbarát” nézet előállítására, illetve az ezek közti egyszerű átalakításokra alapul. Tapasztalataim szerint a szabvány publikálási forma (Gothai almanach) előállítására a bemutatott példa a hatékonyabb, két, nagy apparátust igénylő feldolgozási lépés - a bemeneti „leíró szövegek” relációs táblázatokba történő szétbontása, illetve abból a kívánt, a bemenethez nagymértékben hasonló „adatbázis nézet” rekordjainak (gépi úton még nem megoldott) előállítása - megtakarításával. Némi túlzással tehát azt lehet mondani, hogy ha a kutatás eredményeit meg tudjuk fogalmazni a Gothai almanach stílusában és azt egyszer számítógépen rögzítettük, akkor minimális adatfeldolgozásra, és inkább már csak a publikáció megszerkesztésére van szükségünk. Az sem kis munka.

A genealógiát - amely a történelemtudomány segédtudománya - öröndetesen sokan művelik, legalább is jóval többen, mint akiről ez a tény közismert. A közös érdeklődési körre saját ismerőseim között is több esetben csak véletlenül derült fény. Minden tudomány művelése adatok feldolgozását igényli. A genealógiában anyakönyvi, levéltári, szakirodalmi stb. adatokat kell összegyűjteni, rendszerezni, és személyekre, illetve családokra vonatkozó csoportosításban a lehető legtömörebben közölni másokkal. Tömörség alatt értendő elsősorban a lényeg kiemelése, a leírt személyek három legfontosabb életeseeményének (születés, halál, házasságkötés) egységes megadása, a genealógiában szokásos szikár életútleírás (rangemelések, foglalkozás, összeírásokban, történelmi eseményekben szereplés stb.) felsorolással, és a leszármazási kapcsolatok rendezett, egyértelmű rögzítése. A számítógépek hatékonyan alkalmazhatók adatfeldolgozás céljaira, de hogy milyen mértékben, az már nem is a számítógéptől, hanem a választott szoftvertől (programoktól) függ elsősorban. Ez a cikk a szoftverválasztás elvi problémáit tekinti át a feldolgozás céljainak megvalósíthatósága szempontjából, a szerző tapasztalatainak összegzéseként.

Az amatőr kutatók is tudják, hogy egy témából „kiszállni” nem egyszerű. Hosszú, kitaró kutatás esetén (már csak az öregedés miatt is) szembe kell nézni az eredmények publikálásának vagy megsemmisülésének a kínzó dilemmájával. Magam is hajlok arra a vélekedésre, hogy a kutatások végső

célja az, hogy az életművek megőrződjenek az utókor számára. Ennek a célnak az elérését az eredmények papírra rögzítése és valahány példányban való publikálása lehet képes legnagyobb biztonsággal megvalósítani – emberi számítások szerint. Az internetes publikálásnak számos előnye van, de a maradandóság szempontjából – véleményem szerint – kevésbé vonzó alternatíva, a „papír bizonylatok” jelentősége vélhetően fennmarad.

Ha papíralapú publikálás ajánlható „szabványáról” beszélünk, akkor a legtekintélyesebb genealógiai kiadvány, a Gothai almanach (a továbbiakban GA) ajánlható mintaként, amely az anyakönyvekből nyerhető összes fontos információt (esetleges további leíró adatokkal együtt) rendezetten tartalmazza¹. A klasszikus és kortárs magyar genealógiai sorozatok szerzői is lényegében ezt a mintát követték.

Sajnálatos módon, a számítógépes szövegszerkesztők elterjedése előtt nem alakult ki egy kellően egységes „nyelv” a genealógiában (amely utóbb a számítógépes olvasásra és tartalmi elemzésre is alkalmasnak, kellően precíznek bizonyult volna). Emiatt később – a sokféle szoftver létezéséből kiindulva – készült egy „egységes nyelv” szabvány (GEDCOM), amely azonban saját dokumentációja szerint is „not human friendly”, azaz csak különféle programok közti adatcserére alkalmas. A megkerülhetetlen végső probléma azonban minden kutató számára az adott, általa használt szoftverrel produkált végső kimenet – azaz a „publikáció” – emberi fogyaszthatósága és teljessége. Ha a GA stílusát tekintjük mérvadónak, akkor minden szoftver – mint publikálási segédeszköz – „jóságának” észszerű mértéke az, hogy a kimenete ennek a formának milyen jó közelítése, azaz képes-e ilyen formátumú kimenetet produkálni. Emellett nincs különösebb jelentősége annak, hogy különféle szoftverek között vannak-e ettől jelentősen eltérő szabványos kommunikációs lehetőségek.

Az általam ideálisnak tekintett megoldás egy kézenfekvő megközelítése a jól bevált, széles körben ismert és vitathatatlanul „felhasználóbarát” GA forma minimális finomítása lehet – lényegében a „mezőkre bontás” egyértelművé tételével ott, ahol az szükséges – a számítógépes feldolgozás igényeinek megfelelően. Bár a kutatók munka- és adattárolási módszerei erősen eltérőek lehetnek, fontos megjegyezni, hogy már az anyakönyvek kijegyzetelését is valószínűleg mindenki ösztönösen úgy végzi, hogy az összetartozó adatok egymás mellé kerüljenek. Az „egymás mellé írás” ui. értelemszerűen sok név ismételt leírását teszi fölöslegessé, pl. a születési anyakönyvben megtalált testvérek adatai mellé szükségtelen a szülők neveit újra és újra kiírni, és hasonló a megtakarítás a házassági és halálozási adatok kijegyzetelése esetén is. Ilyen módon a kutatók személyek adatai (szakszóval: „személyi rekordjai”) az alábbi példákhoz hasonló alakot öltenek a kutatók jegyzeteiben, és ez már csaknem „publikálásra kész” szöveg lehet. Számítógépes környezetben különösen célszerű az élet e

¹ Ez a forma a „leírt személy” és az ő esetleges házastársának vagy házastársainak – mint autonóm személyeknek – a kötött sorrendű leírásaiból áll. Minden „személy” leírása – sok esetben hiányosan – a következő adatokat tartalmazza: házasságkötés helye és ideje, rang, előnév, családnév, keresztnév, születés helye és ideje, halál helye és ideje, valamint az életutat jellemző kötetlen felsorolás [pl. évszámokkal a rangemelések, az elért legmagasabb társadalmi státusz, foglalkozás stb.], és végül kerek zárójelbe zárva az apa keresztnéve, az anya leánykori neve, valamint a korábbi/későbbi házastársak nevei. Kivétel: az elől álló „leírt személy” esetében a házasság és a kerek zárójelbe írt adatok értelemszerűen elhagyandók. [A „leírt személy” szüleinek az adatait ui. a leszármazási lista vagy a családfa tartalmazza, és az ő elő- és családnéve is „ki van emelve” oda.]

három fő eseményének jelzésére három, kizárólag erre fenntartott karaktert használni. A magyar szakirodalom hagyományaira is tekintettel, alig lehetne más, közönséges billentyűjelet kiválasztani, mint a *, = és + karaktereket (melyek egy kiadvány szerkesztése során bármely egyéb, tetszetősebb nyomdai szimbólumra kicserélhetők). A kötött szerkezet mellett a leírások terjedelme tág határok között változhat. Egy személy „leírása” lehet egyetlen „N” karakter (ha valakiről a létezésén kívül semmit sem tudunk), lehet mindössze három karakteres keresztnév (pl. Jób), de lehet akár 3-500 karakteres, dátumokkal, évszámokkal tagolt szöveg is, amely esetleg tartalmazza egy, kettő vagy akár öt-hat házastárs - mint önálló „személy” - hasonlóan tagolt, áttekinthető leírását is (a szülőkkel együtt). Célszerű előre gondolni a leírás terjedelmének és összetettségének ilyen szélsőséges változékonyságára, ha számítógépes eszközöket kívánunk választani munkánk segítésére.

A személyes életutak leírásához járul a szülő-gyerek kapcsolatok, és egészében a „családfa-struktúra” leírása, leggyakrabban listás leszármazási rendben (de Villiers/Pama rendszer) vagy (grafikus elrendezésű) táblázat alakban. Előbbinek egy képernyőn jól mutató, szépen tagolt változata látható a <http://genealogy.euweb.cz> honlapon. Utóbbival kapcsolatban jegyzem meg, hogy a különféle programokkal automatikusan készített grafikus családfa-ábrázolások a részletek (egyes személyek) és a tágabb rokoni struktúra együttes láttatására mérsékeltén alkalmasak, a GA stílusú publikálásra pedig alkalmatlanok, ha ilyen és egyéb képernyőnézetek gyors előállítására kiválóak és hasznosak is. Papíron, kinyomtatva nyilvánvalóan nem praktikus egy – mondjuk – 3 méter széles, minden családtagnak azonos méretű „blokkot” kiosztó családfa, ahol a blokkokban hosszabb szövegek nem férnek el, és 3-4 házastárs esetén láthatóan nehézkes az összetartozások ábrázolása. A0-ás méretet meghaladó ívek nyomdai sokszorosítása technikai okokból sem igen járható út. Alacsony példányszámoknál nyilván csak kisebb méretek gazdaságosak, ehhez a nagy családfákat ágakra szükséges bontani.

Példaként tekintsünk egy találomra kiválasztott személy – br Döry Miklós – életútjának genealógiai leírását a GA-hoz igen hasonló leszármazotti lista alakjában (Gudenus János: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája, 1990, 319. o.):

- b1. MIKLÓS Mária Andor Géza Ernő, szül. Bodrogkeresztúr, Zemplén vm., 1922. aug. 17. + Buenos Aires, 1985. szept. 30. M. kir. hdgy., garázstulajdonos. = I. Meran, 1945. máj. 26. Gróf WENCKHEIM Antoinette, szül. Gross-Schützen, 1924. ápr. 13. (W. Antal és zichi és vásónkeői gróf ZICHY Livia leánya.) (Elv. Bécs, 1948. ápr. 14. = II. Salzburg, 1951. jan. 10. HAAS Ernő Frigyes, szül. Bécs, 1921. jan. 2. Fotóriporter. Elv. Bécs, 1962. júl. 30. = III. Oysterbay, New York, USA, 1963. szept. 29. DONALDSON Robert, szül. Edinburgh, Skócia, 1921. júl. 29. Bankár.) (Pully, Svájc). = II. Montevideo, Uruguay, 1959. dec. 5. Sárvár-felsővidéki gróf SZÉCHENYI Ilona, szül. Somogyvár, 1923. júl. 19. (Sz. Imre és nádasi és fogaraszöldi gróf NÁDASDY Ilona leánya.) (= I. Budapest, 1946. ápr. 7. ZACHORÁN Ákos, szül. Békéscsaba, 1916. máj. 29. Dr. jur. Elv. Buenos Aires.) (Buenos Aires, Argentína) Fiai: első nejétől: c1., második nejétől: c2.
- c1. LÁSZLÓ, szül. Milano, stb.
- c2. SÁNDOR Mária Antal József, szül. Bécs, stb.

Ugyanez a leírás Szluha Márton – egy másik, termékeny kortárs szerző – kicsit módosított stílusában így festene táblázatos alakban:

Miklós	
*Bodrogkeresztúr 1922.08.17	
+Buenos Aires 1985.09.30 hv hdgy, garázstulajdonos	
1=Meran 1945.05.26 gr Wenckheim Antoinette	
*Gross-Schützen 1924.04.13 (Antal-Zichy Livia,	
2f. Haas Ernő, 3f. Donaldson Robert)	
2=Montevideo 1959.12.05 Sárvár-Felsővidéki	
gr Széchényi Ilona *Somogyvár 1923.07.19	
(Imre-gr Nádasdy Ilona, 1f. Zachorán Ákos)	
László/1	Sándor/2
*Milano stb.	*Bécs stb.

A kétféle leírás lényegében egyenértékű, itt csupán néhány különbséget említünk:

Az 1. példa több adatot tartalmaz.

A 2. példa csak Döry Miklós és két felesége adatait közli teljes körűen, a feleségek előbbi/utóbbi házastársainak csak a nevét említi, mivel a Döry családfa szempontjából az ő adataik csak másodsorban érdekesek. A házastárs anyjának előneve is el van hagyva ugyanilyen okból. Ez a leírás tehát a fontosság szerint tudatosan egyszerűsíti az adatokat, és ezt a tipográfiai megjelenéssel is kifejezi (a korábbi/későbbi házasságok eltérően, 1f., 2f.-fel vannak jelölve 1=, 2= helyett).

Az 1. példa egymás mellé rendelt zárójelei (a házastárs szülei, ill. a többi házasság leírása) a 2. példában egyszerűsítve, egyetlen zárójelen belül jelennek meg.

Az 1. példa az apa-fiú kapcsolatokat indexeléssel és a sorrenddel, a 2. példa pedig táblázatoszerű elrendezéssel és néhány összekötő vonallal (grafikus elemekkel) fejezi ki.

A n-edik feleség által szült gyerekek indexeinek felsorolása (1. példa) helyett a gyerekek neve utáni /n alakú referencia az édesanyára (2. példa) szintén egy formális egyszerűsödés (ui. egyszerűbb minden gyereknél egyetlen szám referencia, mint minden apánál több referencia a gyerekei esetleges csoportjaira).

Sajnos, az adattárolás szempontjából a példákban mutatott személyi rekordok nem optimálisak, mivel megsérthetik az adatbázis tárolás „mindent csak egy helyen tárolunk” elvét. A házasságkötés helye, ideje, és a házastárs teljes leírása (és szüleinek neve) szükségszerűen duplázódik, ha mindkét érintett család adatai bekerülnek a nyilvántartásba. Lássuk ugyanezen a példán, miként lenne elkerülhető a dupla tárolás. Ehhez a személyi és a házassági adatokat külön-külön táblázatban kell tárolni a számítógépen, és minden kapcsolatot indexek bevezetésével kell leírni:

Személyek:

ELŐNÉV/RANG	CSALÁDNÉV	KERESZTNÉV	SZÜLETÉS	HALÁL	LEÍRÁS	INDEX	AZ APA INDEXE	AZ APA HÁNYADIK FELESÉGE AZ ÉDESANYA
br	Dőry	Miklós	Bodrogeresztúr 1922.08.17	Buenos Aires 1985.09.30	hv hdgy, garázs- tulajdonos	1		
gr	Wenckheim	Antoinette	Gross-Schützen 1924.04.13			2	3	1
gr	Wenckheim	Antal				3		
Zichi és Vásonkeői gr	Zichy	Livia				4		
	Haas	Ernő Frigyes	Bécs 1921.01.02		fotóriporter	5		
	Donaldson	Robert	Edinburgh, Skócia 1921.07.29		bankár	6		
Sárvár- Felsővidéki gr	Széchenyi	Ilona	Somogyvár 1923.07.19			7	8	1
Sárvár- Felsővidéki gr	Széchenyi	Imre				8		
Nádasdi és Fogaraszöldi gr	Nádasdy	Ilona				9		
	Zachorán	Ákos	Békéscsaba 1916.05.29		Dr. jur.	10		
br	Dőry	László	Milano ...			11	1	1
br	Dőry	Sándor Antal József	Bécs ...			12	1	2

Házasságok:

HÁZASSÁGKÖTÉS HELYE, IDEJE	VÁLÁS	VÖLEGÉNY INDEXE A „SZEMÉLYEK” TÁBLÁBAN	VÖLEGÉNY HÁZASSÁGAINAK SORSZÁMA	MENYASSZONY INDEXE A „SZEMÉLYEK” TÁBLÁBAN	MENYASSZONY HÁZASSÁGAINAK SORSZÁMA
Meran 1945.05.26	Bécs 1948.04.14	1	1	2	1
		3	1	4	1
Salzburg 1951.01.10	Bécs 1962.07.30	5	1	2	2
Oysterbay, New York, USA 1963.09.29		6	1	2	3
		8	1	9	1
Montevideo 1959.12.05		1	2	7	2
Budapest 1946.04.07	Buenos Aires	10	1	7	1

A fenti elvi séma jellemzése:

A „Személyek” és a „Házasságok” sokkal egyszerűbb és egyöntetűbb szerkezetűek, mint az első két példában bemutatott „személyi rekordok”.

Minden személyt először a „Személyek” táblázat egy-egy sorába szükséges bevinni, és ellátni egy egyedi indexszel (sorszámmal).

Ezután lehet a létező személyek közötti házasságokat bevezetni a „Házasságok” táblázat sorába.

Ezután lehet a létező házasságokból született gyermekeket bevezetni a „Személyek” táblázatba. (Hasonló lépésekkel vezethetők be létező, ismert gyerekhez tartozó szülők személyi és házassági adatai is.)

Ezek a táblázatok „emberi fogyasztásra” nem alkalmasak, de ez egyáltalán nem baj. A számítógép kitűnően alkalmas a tárolt részadatok különféle szempontok szerinti újraegyesítésére, listázására az indexek alapján. Számos szoftver képes ilyen adattárolásra, ahol (a számítógép által automatikusan kezelt indexek kivételével) a bevitt lényeges adatok nem többszöröződnek. (Más kérdés, hogy gyakori előnevek, családnévek tárolására ennél jobb megoldások is lehetnek.)

A kutatás során elsődlegesen megfogalmazott személyi adatok ilyen átstrukturálása megoldható feladat, a bevitelre fordított (nem jelentéktelen) időráfordítással.

Online publikálás (internetes lekérdezések) céljára ilyen adatbázisok kiválóan alkalmazhatók. (Pl. adott nevű személy életadatai, szülei, házastársa(i), gyermekei gyorsan megnézhetők képernyőn.) A google-lal egy adott személy nevére keresve számos adatbázis-találatunk lehet, ezek látogatásával magam is találtam több, számomra értékes adatot. Az ilyen keresés sem túl hatékony, több adatbázis átnézése időigényes, és különböző helyekről könnyen kaphatók ellentmondó adatok. Egy nagyobb – mondjuk egy 1500 tagú – család adatainak egyenkénti átmásolása különösen szaporátlan munka lehet.

Papíralapú publikálás esetén a legfontosabb kérdés az, hogy az átstrukturált adatokból előállítható-e gyorsan, egyszerűen a bevezetőben említett, a GA-nak megfelelő ún. „adatbázisnézet”, szerkeszthető szöveg formában, háromnál lényegesen több generációra, pl. egy teljes családra? A feladat elvben megoldható, de ismereteim szerint egyelőre nincs ilyen elérhető, a magyar nyelvi specialításoknak is megfelelő szoftver. Amíg nincsenek erre bevált, széles körben alkalmazható eszközök, a kutatást a publikálás szempontjából zsákutcába viheti az ilyen adatbázis-kezelők alkalmazása². Ezres-tízezres nagyságrendtől kezdve már óriási (főlegesen) munka a publikációra alkalmas szövegek (újra) összeállítása. (Ilyen feladat kézi szerkesztéssel való elvégzésétől mindenkit óvni.)

² Szerkesztőségi megjegyzés: természetesen léteznek olyan szoftverek, amelyek családfaprogramok kimenetéből létrehozhatnak publikálásra alkalmas kimenetet, de ezek nem felelnek meg a Gothai almanach szabványának. Szerző itt a Gothai almanach szabványának megfelelő kimenetű szoftvereket hiányolja.

Megjegyzendő, hogy a „mindent csak egy helyen tárolunk” elv tökéletes alkalmazása sem csodafegyver az esetleges ellentmondások feloldására. Egy adott kutatott család esetén életszerű az a helyzet, hogy a számos előforduló házastárs családjá nem vagy alig ismert, így ezeknek a házastársaknak a személyazonossága alaposabb kutatásig „gyenge lábakon áll”. Hiányos adatok, elírás(ok) következtében előállhat olyan (vész)helyzet, hogy két szabályosan létrehozott, hasonló nevű személy rekordja valójában azonos személyre vonatkozik. A hasonló nevű és korú személyek azonosságának vagy különbözőségének (kínzó) problémája gyakori a genealógiában. Csak az eredeti dokumentumok gondos újraértékelésével oldható meg az a probléma is, ha egy házasság helye és ideje a két érintett családfán nem egyezik. Jó gyakorlat, ha egy család kutatásának lezárásakor a házastársak adatait sorra ellenőrizzük a megfelelő családfákon. Ha eltérések vannak, akkor általában az „illetékesebb” család adatait lehet elfogadni, hiszen a „saját” családját mindenki jobban ismeri.

Mivel a papíralapú publikálás érdekel elsősorban, és el kívántam kerülni óriási mennyiségű fölösleges munka elvégzésének az előző pontban vázolt veszélyeit, már évekkel ezelőtt a cikk elején bemutatott 2. példához hasonló szöveges személyi rekordok tárolása és feldolgozása mellett döntöttem. Ilyen rekordok egyetlen, gyakorlatilag korlátlan méretű fájlban is tárolhatók, és egyszerű szoftvereszközökkel rugalmasan kezelhetők, karban tarthatók. Ezt a megoldást mindaddig vonzó lehetőségnek tartom, amíg a népszerű és elterjedt relációs genealógiai adatbázis-kezelő programok nem tudják automatikusan előállítani ezeket a „szabványos”, csaknem folyamatosan olvasható, mondat-szerű szövegeket a GA-hoz hasonló stílusban.

Feldolgozási példa:

Eredményeimet egy fájlsorozattal illusztrálom, amelyek saját fejlesztésű (FORTRAN) programokkal, sorban, „gombnyomásra”, minimális kézi beavatkozással készültek Szluha Márton: Nyitra vm nemes családjai II c. könyve anyagának kb. első 1/20-ad részéből (a szerző engedélyével). Nagyobb családoknál a családfa adatai olyan méretű halmazokba vannak csoportosítva, amelyek megjelenítésénél a struktúra és az apró részletek még együttesen jól láthatók – azaz pontosan a Szluha-könyv táblái szerint. Az „átvitelek” az egyes rekordok végén („%%% folyt” karaktersorral) jelölve vannak, az „áthozatalok” a kettős tárolás tilalma miatt el vannak hagyva. (Az alábbi 1-2, 2-3, 3-4 és 4-7 mintafájlokat célszerű páronként egy-egy külön ablakban egymás mellé téve összehasonlítani, hogy látni lehessen, hogy az adott feldolgozási lépés bemenete és kimenete miben különbözik. A htm fájlok kiterjesztését txt-re változtatva, és azt egy harmadik ablakban megjelenítve a különbségek az eredeti text nézetben is pontosan láthatóvá tehetők.) Az egyéni megközelítés miatt a programok valószínűleg magánhasználatban maradnak.

A feldolgozás az [N2Y1.txt](#) fájlból indul, amely a lehető legegyszerűbb formában, egy-egy sorban, egy-egy üres sorral elválasztva tartalmazza a testvér-sorozatok tagjainak adatait, a családfa generációinak rendjében, felülről lefelé haladva. A „személyi rekordok” végén egy # jelzi, ha a leírt személynek születtek utódai. (A lányok gyerekei általában a férj családfáját díszítik, de ritkán előfordul, hogy egy hölgy rekordja végén is van #, ha az ő gyereke a férj neve helyett az anya családnevét

vette föl.) Ha a gyereksorozat több anyától származik, akkor a keresztnév után /n alakú hivatkozás van az édesanya „sorszámára” (ő hányadik felesége az apának) – de csak ott, ahol a változás van. A családnevet és a család előnevét egy-egy %%%-al kezdődő komment sor külön tartalmazza.

Az előző fájlból készült az [N2Y2.htm](#) fájl, amelyben a sorok elejére vannak illesztve a következő (böngészővel olvasandó fájlok számozott listaelemeinek egyszerű formázására szolgáló) htm kódok: a gyereksorozat első tagjánál , a többinél , és az üres sornál . Az adatsorokban a htm kódok után áll még egy ideiglenes „A” generációs betűjel és egy speciális UTM karakter kód (♦), ami egy „jól látható, súlyos” grafikai jel, ha böngészővel (pl. Explorer stb.) nézzük.

Az előző fájlból készült a [N2Y3.htm](#) fájl, amelyben rendre, minden (és között álló) gyereksorozat közvetlenül a neki megfelelő, őt megelőző szülője (# karakterrel végződő) rekordja mögé automatikusan át van helyezve. A végeredmény egy egymásba skatulyázott zárójel-rendszernek felel meg, ahol a rekordok sorrendje végül azonos lesz a hagyományos leszármazotti listáéval. Ez a fájl elkészülte után némi kézi szerkesztést igényel: a fájl elején meg kell adni egy azonosító kódot (itt N2Y utal a Nyitra2-re, mint forrásra), a táblának megfelelő első adatrekord „generációs betűkódját” meg kell változtatni, ha „átvitel-áthozatal” történt, és egy-egy % jellel kezdődő komment sorral szükség szerint egyedileg vagy csoportonként jelezni lehet, ha a család egyes tagjai eltérő családnevet viseltek (pl. a középkorban élők egy formális N; „ál-családnevet” kaphatnak, amit később könnyű törölni). (A # karakterek ezután törölhetők.)

Az előző fájlból készült az [N2Y4.htm](#) fájl, amely böngészővel a családfa barátságos nézetét adja, a táblákon belül a „generációs betűjelek” (a programmal) automatikusan ki vannak cserélve az első rekord elején beállított értékéhez viszonyítva (A, B, C stb.). A böngésző automatikusan sorszámozza a gyerekeket, és az (-) jeleket a generációk számával arányos mélységű „behúzásnak” interpretálja, ami a képernyőn szisztematikus tagoltságot, jó áttekinthetőséget eredményez. A barátságosság további dimenziója, hogy ez a html fájl a böngésző ablakának nézése közben egy másik ablakban, egy text editorral (pl. Notepad++, - amely a htm kiterjesztésű fájlok tartalmát is szöveggént kezeli és láttatja) szabadon szerkeszthető. A változtatás mentése után a böngésző ablaka kattintással frissíthető, így szinte azonnal ellenőrizhető az eredménynek ez a nézete. Ez a minőségi ellenőrzés különösen hasznos a html kódok - a struktúra - változtatásakor.

Az előző fájlból készült az [N2Y5.txt](#) fájl, ahol minden rekord elejére került egy azonosító és egy sorszám (index), amely rögzíti és elvben mindig visszaállíthatóvá teszi a lista (alap)állapotát (ld. 4. pont). A rekordok át vannak rendezve a generációk/kiscsaládok szerint (ld. 1. pont). Minden „gyereksorozat” előtt a szülők rekordja rendre meg van ismételve @@@ kezdetű kommentsorként (melyek könnyen eltávolíthatók). Minden adatrekord vége ki van egészítve a leírt személy szüleinek kapcsos zárójelbe írt nevével. Ez a lista grafikus formában való megjelenítés céljából egy táblázat szomszédos, - a testvérek adatainak megjelenítésére szánt - celláinak kitöltéséhez igen hasznos (ui. a leszármazási listákban a testvérek (főleg a korai generációkban) nagyon távol kerülhetnek egymástól). Természetesen csak a családnév és a kezdő kapcsos zárójel közti szöveg másolása szükséges. Megjegyzés: Ezek a rekordok már a személyazonosságot (és így a családfán elfoglalt helyet) önálló-

an (a sorrendtől függetlenül) is megadják, mivel az „anya leánykori nevét” tartalmazzák (és az apa keresztnévét).

Az előző fájlból készült a [N2Y6.txt](#) fájl, ABC szerinti rendezéssel.

Az előző fájlból készült a [N2Y7.htm](#) fájl, a @@@ kezdetű soroknak a fájl elejéről, és a számoszlopoknak a rekordok elejéről való eltávolításával. A N2Y4 fájl tartalmával vethető össze. Látható, hogy az összetett családnevek (pl. Lentulay alias Sosovicska) végén elhelyezett „,” karakter alkalmazásával írtuk elő, hogy egyes családtagok személyi rekordjai elejére az összetett név, és ne az egyszerű Lentulay kerüljön át az előző komment (% kezdetű) sorba „kiemelt” családnévből. A középkori neveknél a családnév helyett „N;” lett behelyettesítve, amittől könnyű megszabadulni.

A [N2Ylithvay.pdf](#) fájl a htm- és generációs betűkódok alapján előállított legegyszerűbb papíralapú publikálási lehetőség. A választás azért esett erre a családra, mert van benne egy hosszú gyereksorozatok, négy feleséggel. A táblázatos publikálás ennél nagyobb munkával jár, de külső szemlélő számára sokkal könnyebben áttekinthető.

Az általam „kvázi szabványnak” nevezett specifikációnak három, nem másoktól elcsúszott eleme is van: a) a rendhagyó, két vagy többtagú, vagy a korábbi nevet zárójelben tartalmazó családnevek határolása ; jellel, b) az N-nel jelölt ismeretlen nevű, vagy ismeretlen családnévű feleségek identitásának erősítése úgy, hogy az N helyett N0nnnnnn alakú „névpótló” áll, ahol nnnnnn a férj sorszáma (indexe), c) és a középkori neveknél N; „családnév pótlék” alkalmazása. Mindhárom elem kereshető és a html kódokhoz hasonlóan könnyen eltüntethető.

A „kvázi szabvány” lényege, hogy kiegészítjük a GA szöveg struktúráját a számítógépes feldolgozás lehetővé tételéhez szükséges minimális mennyiségű olyan elemmel, ami a szöveg olvashatóságát nem zavarja, vagy attól elkülönül, és amelyek globális cserékkel vagy makrókkal egyszerűen eltávolíthatók. Tapasztalataim szerint a személyi rekordok néhány százalékánál – főleg a komplikáltabb családnevek esetén – van csak szükség pár közömbös vagy tetszés szerint eltávolítható elválasztó karakter (pl. vessző és pontosvessző) bevezetésére.

Könyvismertetés

Keresztesi János

Ősszülőktől unokákig

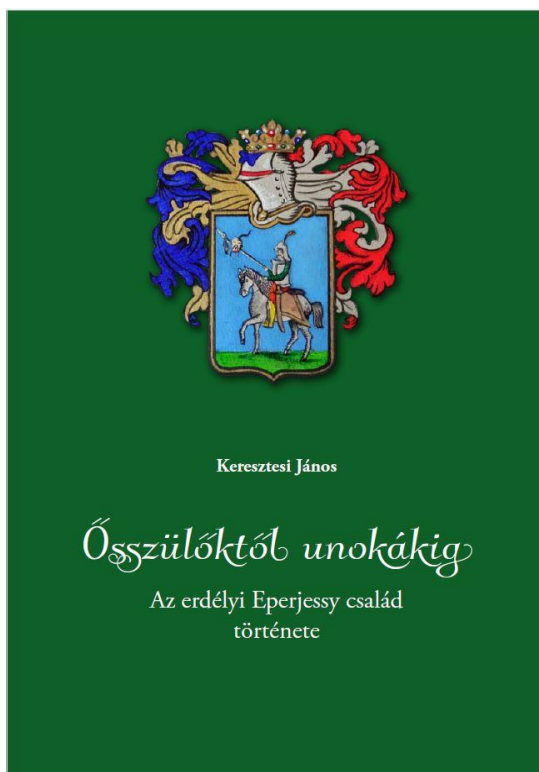
Az erdélyi Eperjessy család története

A szerző kiadása, Budapest, 2016

ISBN 978-615-5232-35-0

Előszó

Ön, kedves Olvasó, aki e könyvet kézbe veszi, egy tízéves kutatómunka alapján össze-gyűjtött családfakutató (genealógiai) jellegű olvasmánnyal találkozik. A könyv alapját már a nagyapám által hátrahagyott születési- és házasságkötési anyakönyvi kivonatokkal, valamint a családi fényképekkel tarkított családfa alkotja. Ehhez járultak hozzá a levéltári kutatások: a Magyar Országos Levéltárban a nemességi adomá-

nyok feldolgozása, továbbá a dési római katolikus anyakönyvek, a fűzskúti, alsócsernátoni, valamint a felvidéki bártfai és folkusfalvi anyakönyvek feldolgozása és rendszerezése. Nagy segítség volt Nagy Iván „Magyarország családjai” című műve és Kádár József „Szolnok Doboka vármegye monográfiája” című könyve. Külön köszönet illeti kolozsvári nagybátyámat, Józsefet, aki fontos információkkal szolgált a családról, valamint Mócz Kálmán Gábort és Dr. Kövesdy Pált, akik az Eperjessy család történetére vonatkozó adatok felhasználásához hozzájárulásukat adták. E család történetének megismerése betekintést ad úgy az erdélyi Eperjessy család életébe (ténykedéseibe, tragédiáiba, bánatába, örömeibe), mint a család felvidéki ágának eseményeibe, történetébe is. Igyekeztem az eseményeket korabeli fényképekkel, születési, házassági levelekkel, gyászjelentésekkel alátámasztani, érdekesebbé tenni. Helyenként a család az előnevét Károlyfehérvári előnévvel írta, vagy Eperjesi, Eperjesy nevet használt.

A szerző

Az érdeklődők a könyvet a szerzőnél rendelhetik meg: janoskeresztesi28@gmail.com

Szerzőink figyelmébe

A szerkesztőség családtörténeti tárgyú cikkeket, könyvismertetéseket, illetve az egyesület életével és szakmai rendezvényekkel kapcsolatos beszámolókat vár az egyesület tagságától és az érdeklődő olvasóközönségtől egyaránt.

Kérjük, hogy:

- a lehető legjobban ellenőrizték állításait, szakirodalmi, levéltári hivatkozással, példával támasszák alá; arról írnak, amit jól ismernek.
- a cikkeknek a hiánytalan, végleges, „nyomdakész” változatát adják le, leadás után nincs már mód a változtatásra!
- az átírásokhoz az eredeti irat olvasható minőségű (de nem több MB-os terjedelmű) fényképét a lektorok számára mellékeljük, még akkor is, ha nem lesznek a cikkbe beillesztve.
- a cikkbe beillesztésre kerülő képek lehetőleg legyenek jó felbontásúak, de egyenként ne haladják meg az 500 kB-ot.
- a cikkbe beillesztésre kerülő képek helyét és az esetleges képaláírást adják meg a szövegben, a képeket ne illesszék be a cikkbe, hanem küldjék mellékletben.
- ügyeljenek a helyes gépelésre, futtassanak helyesírás-ellenőrzést leadás előtt.
- ügyeljenek az iratátírás, forrásközlés pontosságára.
- az évszázadokat arab számmal, a dátumokat a következő formában tüntessék fel: „1632. július 23.” („1632.07.23.” és hasonló formátumok kerülendők!) Lábjegyzetben az „1632. júl. 23.” is megfelelő.
- a felhasznált műveket és levéltári anyagot lábjegyzet formájában hivatkozzák, külön irodalomjegyzéket nem szükséges készíteni.
- idézeteknél mindig adják meg a forrást.
- a felhasznált szakirodalmat/iratokat egységesen a következő szabványos formában adják meg:

Könyv:

Kovács István: A könyv. Bp., 2000. 50-55.

További hivatkozások esetén: *Kovács I.*: i. m. 62-64.

Ugyanarra a műre történő egymást követő hivatkozások esetén: Uo. 75-77.

Folyóiratcikk:

(3 vagy több szerző: et al., annál kevesebb: név szerint):

Darvas A., Kiss I., Jónás Á.: A folyóiratcikk címe. In: *Élet és Irodalom* 1.(2005.) 10-13.

Elektronikus:

Mint folyóiratcikk, és a részletes hivatkozásban fel kell tüntetni az URL-t és lehetőleg a letöltés dátumát:

Darvas A.: A folyóiratcikk címe. Élet és Irodalom Online (2005. június 12.).
<http://www.es.hu/pd/display.asp?channel=PUBLICISZTIKA0637> (Letöltés dátuma: 2006. aug. 20.)

Levéltári irat:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (továbbiakban: MNL OL) P 2018 Tomcsányi (Tomcsini) család vásárosnaményi levéltára, 1. cs. 1. tétel Tomcsányi család évrendezett iratai, 1603.

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára (továbbiakban: MNL PML) IV. 3. c/2. Pest-Pilis-Solt vármegye nemesi közgyűlésének iratai, köz- és kisgyűlési iratok, nemességi iratok (acta nobilitaria) 1792. fasc. 2. nr. 1988.

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy válogasson a beadott cikkek közül, későbbi számra halassza megjelentetésüket, a terjedelmesebb írásokat több részre bontva közölje le. A szakirodalmi összefoglalásokkal szemben előnyben részesülnek a primér források felhasználásával készült, egyéni kutatómunkán alapuló cikkek.

Nem megfelelő színvonalú, a családfa-kutatáshoz vagy az egyesület tevékenységéhez nem kapcsolódó, korábban máshol már megjelent írásokat a szerkesztőség nem fogad el közlésre.

A cikkeket MS Word formátumban a matrikula@macse.hu címre várjuk.

Köszönjük leendő szerzőink munkáját, fáradozását!

A szerkesztőség

Képek az Egyesület életéből

2011-2015

MACSE ALAKULÓ GYŰLÉS

2011.01.15.

KÁRPÁTALJAI UTAZÁS

2012.07.14-18.

Uzsoki hágó

"Az első világháborúban az Uzsoki hágóért folytatott harcokban elesett orosz és osztrák-magyar hadsereg katonái részére"

Fotó: † Csuka György

MACSE VACSI

a Rákóczi Grillházban

2013. november 9.

Fotó: Beszeda László

TEMETŐI SÉTÁK SOROZAT

TÁRLATVEZETÉS a
NEMZETI PANTEONBAN

1948-49 emlékezete

2014. március 29.

Fotó: Papcsik Nóra Veronika

Az

ÉV KUTATÓHELYE DÍJ 2014

átadása az

OROSHÁZI EVANGÉLIKUS
GYŰLEKEZET LEVÁLTÁRA

részére

2015. január 26

MACSE

H-1022 Budapest

Budafoki út 10/A. II/3/a.

E-mail: macse@macse.hu

Adószám: 18213056-1-41

KSH: 18213056-6499-529-01

Egyesületi tisztségviselők

Dr. Kollega Tarsoly István
elnök

Dr. Hatvany Béla Csaba
elnökhelyettes

Dr. Várkonyi Tibor
főtitkár

Beszeda László
titkár

Hirschler András
titkár

Kónya Zsuzsanna
titkár

Lengyel Sándor
titkár

Németh József
titkár

Papcsik Béla
titkár

Szigetiné Zékány Ilona
titkár

Gelei Judit
kincstárnok

Dr. Balás István
az ellenőrző bizottság tagja

Gonda István
az ellenőrző bizottság tagja

Laurinyecz Pál
az ellenőrző bizottság tagja

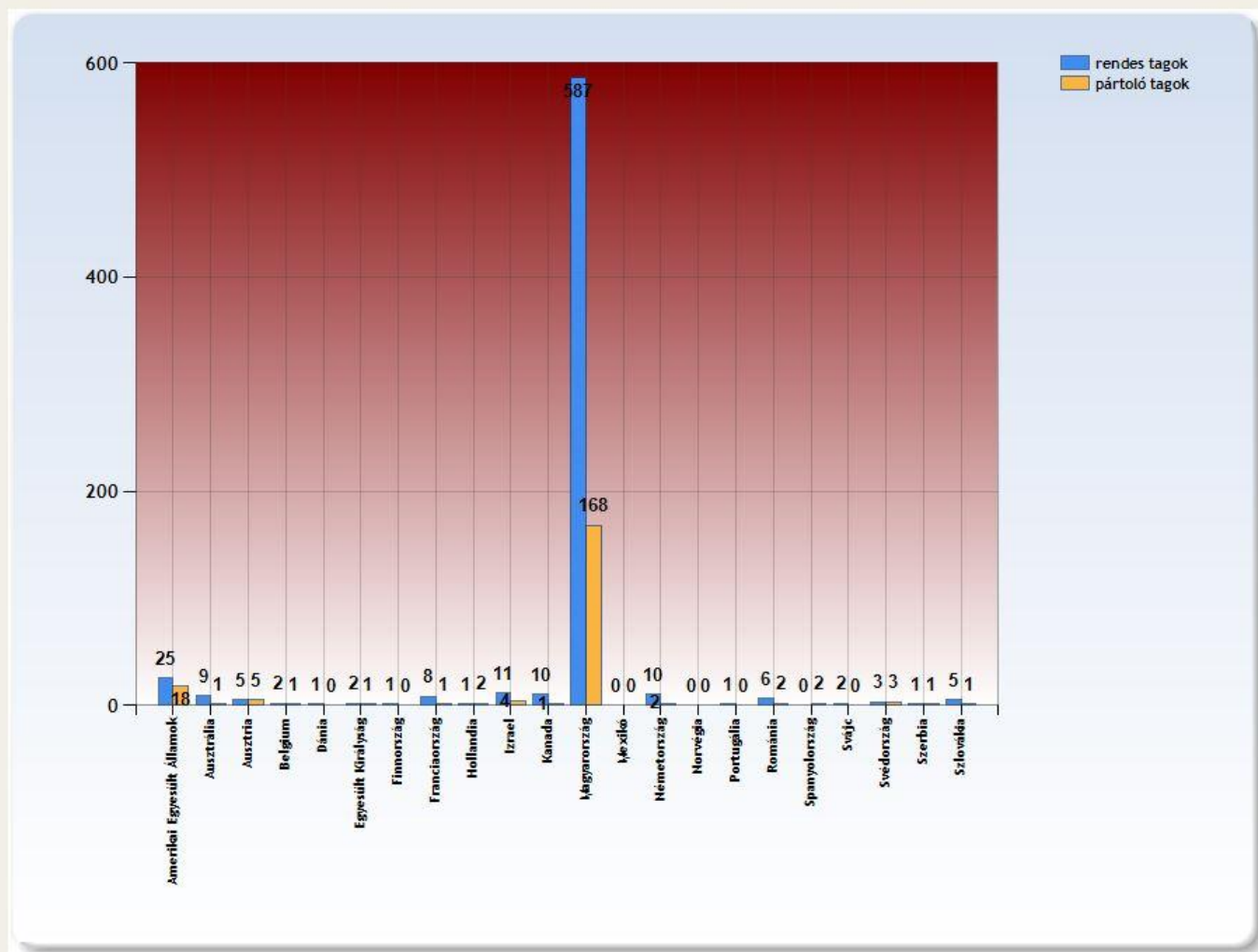
Látogassa meg web-
helyünket:

<http://www.macse.hu>

TAGSÁG

TAGOK VILÁGSZERTE ▾

ÖSSZESEN: 690 RENDES TAG, 213 PÁRTOLÓ TAG

MACSE tagság világszerte